

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm III. Ordinarij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

est, cessationis causam publico, & authentico instrumento exprimere, & ei, contra quem cessare volunt, exhibere tenentur. Alioquin si id omiserint, aut causa cessandi non fuerit inuenta canonica fructus ex ea Ecclesia prouenientes pro tempore, quo à diuinis cessatum est, percipere non possunt, atque perceptos restituere debent, eidem Ecclesie applicandos: atque insuper ei, contra quem cessatio instituta fuit, de illato damno, & iniuria satisfacere coguntur. Sin autem causa cessandi canonica reperta fuerit, tum is, cuius culpa cessatio instituta est, obligatur Canonice ad præstandum interesse, & Ecclesie ad multam Superioris arbitrio taxandam

SUMMARIUM.

1. Beneficiatus culpabiliter negligens officium in Ecclesia præstare, fructus percipere non potest.
2. Iniuste læsus duplicem civilem actionem instituere potest, unam merè civilem, ad compensationem damni, alteram ad pœnam seu multam applicandam auctori.
3. Dans causam culpâ vel dolo cessationi à diuinis, obligatur ministris, ipsiq; ecclesie ad compensationem damni, aut lucri cessantis, deinde compelli potest ad pœnam pecuniariam ecclesie dandam in satisfactionem.

DE cessatione à diuinis, quid sit, à quo, & ob quam causam ferri possit, dixi in lib. 1. Th. mor. tr. 8. p. 4. c. vlt.

NOTANDUM I. Si beneficiatus culpabiliter negligat officium in Ecclesia præstare, fructus inde prouenientes percipere non potest. Nam beneficium datur propter officium, c. vlt. de rescript. in 6. Ergo si officium non præstetur, beneficij fructus denegari, aut repeti possunt, tanquam dati ob causam, causa non secuta, tit. ff. de conditione causa data, causa non secuta.

NOTANDUM II. Iniuste læsus duplicem actionem civilem simul instituere potest: Vna est merè civilis ad compensatio-

nem damni illati, quæ actio etiam ad heredes & contra heredes transit. Alia est actio, quæ dicitur civilis iniuriarum, ad pœnam seu multam applicandam auctori, vt pro illata iniuria ipsi satisfiat. Et hæc actio pœnalis est, ideòque hæredi non conceditur, nec contra hæredem iniuriantis, si lis cum eo contestata non fuerat, l. iniuriarum, 13. ff. de iniurijs. & dixi lib. 3. tr. 3. p. 2. c. 6. n. 6. Videri hic potest Gl. ver. damnis, Petr. de Ancharano not. 6. & 7.

NOTANDUM III. Si quis culpâ, vel dolo causam præbuit, cur in Ecclesia diuina officia non celebrarentur, in primis obligatur ministris, ipsiq; Ecclesie ad interesse, seu compensationem damni, aut lucri cessantis, si videl. oblationibus, & elemosynis interim priuati fuerunt, vt Ancharanus notat col. 2. Deinde qui iniuriam Ecclesie, aut ecclesiasticæ immunitati intulit, ab Ecclesiastico Iudice compelli potest ad pœnam pecuniariam exhibendam Ecclesie, in satisfactionem.

CAPITVLVM III.

Ordinarij.

PARAPHRASIS.

Qui plures dignitates seu personatus, vel beneficia curata, vel vnâ cum dignitate beneficium curatum obtinent, ab Ordinarijs suis compelli debent, vt intra tempus iuxta facti qualitatem ipsis definitum, dispensationem Pontificiam exhibeant, cuius vigore plura, alioquin incompatibilia beneficia, possidere queant. Quòd si dispensationem, iusto impedimento cessante, exhibere intermittant, Ordinarij collatores beneficia, tanquam non canonicè acquisita, & ipso iure vacantia personis idoneis conferre debent, iuxta c. de multa, 28. de præb. & extranag. execrabilis, eod. tit. Sin autem dispensatio super pluralitate beneficiorum incompatibilium sufficiens exhibeatur, tum nihilominus attendere debet Ordinarius, vt pro-

vt prouifus officio fuo in pluribus beneficijs fatisfaciat, neque cura animarum aut alia debita feruitia negligantur. Quod fi denique exhibita difpenfatione dubitetur, num ea fufficiens fit, tum Sedes Apoftolica confulenda erit.

S. In conferendis.

Habenti duo, vel plura incompatibilia beneficia, (cuiusmodi funt curata, ac dignitates feu perfonatus) aliud fimile conferri non debet; nifi prius oftendat, fe fuper prioribus fimul poffidendis legitimam difpenfationem Papalem obtinuiſſe. Ea autem oftensa, tum demum aliud fimile difpenfato conferri poteft, fi vel vna cum obtentis vi eiusdem difpenfationis aliud confequi valeat; vel fi prius obtenta dimittere paratus fit. Alioquin noui beneficij collatio irrita erit.

SUMMARIUM.

1. Ordinarij eſt inquirere, an beneficiatus ad beneficia canonicè inſtitutus fit.
2. Si iuris præſumptio eſt contra poſſeſſorem, cogi is poteſt ad exhibendum titulum.
3. Ordinarius tenetur admittere difpenſationem Papæ ſuper pluralitate beneficiorum, aut incompatibilitate, dubitans tamen de eius valore, ad Papam recurrere debet, & compellere difpenſatos ad beneficia rectè adminiſtranda, vel dimittenda.

Quænam ſint beneficia incompatibilia, vt fimul poſſideri non poſſint, abſque Sum. Pontif. difpenſatione, dixi in c. dudum, 54. de elect. & lib. 4. Th. mor. tr. 2. c. 8. affert. 2.

NOTANDVM I. Ad Ordinarium ſpectat inquirere, num beneficiati ad beneficia canonicè inſtituti fuerint. Nomine autem Ordinarij ſecundùm materiã ſubiectam intelligitur hoc loco, qui inſtitutionem ac deſtitutionem in beneficijs habet, vt Gl. hic notat ver. locorum.

NOTANDVM II. Si notorium fit, aliquem ipſo iure priuationem beneficij, vel pœnam

aliquam incurriſſe, Ordinarius iudex tempus aliquod ſtatuerè poteſt ad excuſationem afferendam, quam ſi non attulerit reus, abſque aliã iudicis ſententiã, ſententiã à lege decreta executioni mandari poteſt. Ita cum Domin. in c. cum ſecundùm, §. confifcationi, de hæret. in 6. notauit Alex. de Neuo in c. peruenit, n. 14. de appell.

NOTANDVM III. Si iuris præſumptio ſit contra poſſeſſorem, cogi poteſt ad exhibendum titulum; vt in calu huius c. ad exhibendam difpenſationem Papalem ſuper pluralitate beneficiorum incompatibilium. Ita hic Archidiaç. & Petr. Ancharanus not. 2. vbi addunt, & colligitur ex textu huius c. Si intra terminum præſinitum titulus non exhibeatur, quod poſſeſſor iniuſtè detinere præſumatur, ideòque per ſententiam priuari, aut priuatijs declarari, ac beneficium alteri conferri poſſit.

Vtrum verò beneficium vnum, vel plura compoſſibilia poſſidens, ad oftendendum titulum ab Ordinario cogi poſſit, diſputant Ioan. Andr. & Gl. ſuper c. 1. de reg. iuris, in 6. & alij Canoniftæ in c. dilecto, 25. num. 8. de præb. Ancharanus hic oppoſ. 3. Summa eſt: Quod non poſſit compellere ad titulum exhibendum, ſi beneficiatum in poſſeſſione pacifica aliquamdiu tolerauit, cum ſit præſumptio pro poſſeſſore: Nihilominus contra eum procedere poteſt, oftendendo non canonicè inueſtitum fuiſſe, vt ſumitur ex c. dilecto.

NOTANDVM IV. Licet Ordinarius difpenſationem Papæ ſuper beneficiorum pluralitate, aut incompatibilitate admittere teneatur; atque orto dubio de difpenſationis valore, illud diſcutere ipſe non poſſit, ſed ad Sedem Apoſtolicam, vnde emanauit, remittere debeat, vt i habetur in hoc c. §. Si verò; nihilominus compellere poteſt difpenſatos, ad beneficia rectè adminiſtranda, aut dimittenda. Quandoquidem Papæ intentio nec eſt, nec eſſe poteſt ita difpenſandi, vt animarum cura, aut diuina officia negligantur; Neque per difpenſationem Papalem admittitur Ordinarijs poteſtas, imò officium & obligatio, per quam prouidere tenentur, vt beneficia

nefficia sibi subiecta rectè administrentur. Ita notat hic Petr. Ancharan. not. 5. Ioan. Andr. in addit. Gl. ver. cura.

CAPITVLVM IV.

Quia plerique.

PARAPHRASIS.

Perperam agunt Prælati, & castigatione digni sunt, qui subditos suos sub censuræ comminatione, aut iuramento astringunt, ne superioribus Prælatis, vel Apostolicis Legatis, aut Inquisitoribus statum Ecclesiarum, vel personarum inquirentibus exponant. Atque eiusmodi sententiæ, promissiones, & iuramenta irrita, & inania esse decernuntur.

SUMMARIUM.

1. Promissio non obligat, si facta sit contra ius publicum, vel contra obedientiam Superiorum.
2. Neque obligat facta de re illicita, etiam si iuramentum accedat.

NOTANDVM I. Promissio non obligat, si facta sit contra ius publicum, vel contra obedientiam Superiori debitam. Nam *primatum* conuentio iuri publico non derogat, reg. 45. ff. & c. si diligenti, 12. de foro compet. Et *in malis promissis fidem non expedit obseruari*, reg. 69. in 6. Cum impossibile sit, aliquem obligari ad id, quod sine scelere impleri nequit. Cum itaque subditus legitime interroganti Superiori veritatem edicere teneatur, ideo non potest ille se obligare ad tacendum. Vide quæ dixi lib. 3. tr. 3. p. 2. c. 4. assert. 8. & tract. 6. c. 2. n. 3.

NOTANDVM II. Promissio de re illicita non obligat, tametsi iuramentum accedat. Nam *iuramentum institutum non fuit, vt esset vinculum iniquitatis*, c. quanto, 18. de iureiur. Et reg. 58 in 6. *Non est obligatorium contra bonos mores præstitum iuramentum.*

CAPITVLVM V.

Vt litigantes.

PARAPHRASIS.

Vt litigantes à laboribus, & expensis releuentur, statuit Bonifac. VIII. ne Archiepiscopus causas subditorum Coëpiscopi, quæ per appellationem, vel aliàs iure metropolitano ad ipsum deuoluta est, alibi cognoscere, aut cognoscendam delegare possit, quàm in propria ciuitate, aut diocesi, vel in eadem diocesi, ex qua causa profecta est: præterquam si per consuetudinem aliud obtentum sit.

SUMMARIUM.

1. Archiepiscopus de iure communi non potest causam cognoscere in diocesi Coëpiscopi, nisi ex ea ad ipsum deuoluta sit.
2. Causa appellationis secundum ius canonicum delegari potest etiam à non Principe, seu supremo iudice.

NOTANDVM I. Discrimen est inter Legatum ad plures prouincias destinatum, & Archiepiscopum pluribus diocesis præsentem: Quod ille in quouis prouinciarum loco causas cognoscere possit per se, vel per alium, c. nouit, 7. de offic. Legati. At verò Archiepiscopus, spectato iure ordinario, non potest causam cognoscere in diocesi Coëpiscopi, nisi ex ea ad ipsum deuoluta sit. Ratio discriminis est: Quia Legato in omnes legationis suæ prouincias iurisdictionis exercitium competit: Sed Archiepiscopus iurisdictionem non exercet in diocesis Coëpiscoporum, præter casus iure ipsi permisos. Ita notat hic Ancharanus not. 2. Dixi autem, iure ordinario non posse Archiepiscopum causas cognoscere in qualibet diocesi prouinciæ.

Excipitur enim primò; Nisi consuetudine aliud receptum sit: Secundo; Nisi partes consentiant, vt in alio loco, seu diocesi causa tractetur, arg. c. statutum, 12. §. in nullo, de

Yyyy rescript.